

साहित्य दर्पण

सामाजिक क्रांति

• अन्तर्राष्ट्रीय पौड़ेल

શહર

जीवनका प्रत्येक क्षणहस्तसंग
मैले तिमीलाई संघर्ष गर भनेकै हुँ ।
मैले व्यतीत गर्ने समय सीमा र तिमीले

जीवन सधैं हतारमा व्यथित गर्नुपर्छ भले सिद्धान्तमा
 म अतालिन्थे, रन्धनिल्लें र त्यसै त्यसै रिंगटा लागेर
 आँख्या, सास फर्न याल भालाएर आफ्नो
 अनुहार लुकाउँथे म । शहरमा त मलाई उसले
 चिन्ह्यो न म है उसलाई चिन्ह्यो । शहरको ध्वनि र
 दुर्घट्याकृत बैच्चन मात्रम् लगाउँदा मलाई आफैबट
 अपरिचित भएको महसुस हुँदैयो । म शहरको
 रैनकतामा ध्वनि र धुलोसंग सर्वाङ्ग गर्दै बाँचेको अनुभव
 गर्थे तर तिमी शहरको ध्वनि धुलोलाई सम्भालनको
 उपमा दिन्दैयो ।

समेत अनि हिंजोको रोशनालाई सम्पूर्ण...! गाडी एउटा बालीसान महलको आपाट गार रोकियो। मग गाडीवाट फेर्दै... तेहो तामा उत्तर्यै खुडिकाला पार गरेर खाली कुहु दुखिका विप्रका तामै... विवरि नियाउन्दै... अति सानादर ईंटाङ्का पर्वाइहरु, कोइलो सानाचाट अंति कोठामा झुङ्गाएका तिवरिहरु...। म छक्क पर्दै... रोशन रोशन... ! रोशन... ! जिकोरी रोशन आजाको रोशन... ! उक कीत फेरक... ! कीत शानदार... ! 'सब्जी व्याहिसेन' ? साधय भाउजु ठाउँचै... ! त ओलेलो ! 'म समेदिन है... ! गए एराल व्याहिसेयो'... ! रोके असमाचात्रा । 'हाही तामाचाट त्याउन !' - रोशनको समाधान युक्त म कोठामा एकै बसिरहे । बिना उडेरेयोको प्रतिलिपि पट्टायर लार्दार ह्यारेल्ले । नाहिँकै टेक्कमायि रातको विप्रका तामै... । अविद्य दर्शन, तरी डाङ्गा, बालपामा बाढी बाल्पामा... ! एउटा घरका सबैनामा पहिरेमा परी मृत्यु... ! आदि आदि समाचारले मन अभिन्नै बढायो । लामो समयको प्रतिक्रिया पहिरेमा रोशन रोशन कामीकायो । 'अब बाल्पामा को खाउं है !' - रोशनको आपाट म प्रीति थियो । मलाई पैनि आज निमा भोजन लागेको थियो । चुचाउन म रोशनाको आपाट पर्वत पहिँ लागै । लाई पकाउनालाई - 'भाऊझुको पकाउनी !' - बाल्पामा रोशन बोलेको । 'खाना पकाउन पनि आउदैनी

शब्दहरूः 'जात म केहीना साकेन'।
-फेरी अमरवता—...चुप लागन... साथी
कूं मेरो सानोको मैना पाँडि
...रजाख... कैकी वेरको मैनोता पाँडि
ऊ कोल्ख...। नमस्ते - म औपचारिकता
पुरा गर्नु...। नमस्ते फारार कैनी नवोनी
भाउजु, नजीको मेरचा बल्हुद्धु...
कपडा भाउरी रोशन मल्लै कोठामा बाल्हुद्धु
गैरी तर फर्क्की...। म कोठाको प्रयेके
भित्ताहरूलाई नियाल्दु...। भित्तामा
झुङ्गाडाका तरिश्वरहरू एक पाँडि वक्ता
गई चियावूर्छु...। समाज जीवां परिन
जह तर भए हुँ ठर ठिक उत्तरो...। आफ्ले
तराई 'परार्कु आउनु पापो नि'!
रोशन बोल्दु...। तार्गांत त कैनी गा
नजाउने, शहरमा त बस गाने झटकू
भाउजु, पीन शारिरको रापथपै
पीनि ...। भाउजुतिर हैं अपूर्ण शब्द
बोल्दु...। म समाजकू शराको पुरा पु
प्रयोगा गरेको छ रोशनाले...। लालाई
बाउल्दु, बोलाई, हिटाउँ सबै सबै
छ छ...। गाउडा असू हुँ गाउनशैली
शहरमा एक गाँस खाना पकाउन परिन
हात थाम...अनि लिङ, वर्गीय, समानता
मानन अधिकार सबै सबै कलक शहरीता
माना भए गैँ लाग्याए...। सबै थोक फुर्सदै
नै फुर्सदै रेष्टु...।

दा मन प्रफुल्ल भए

विवरण

नदेखिने भोलि

भोलि औरीको पाहडजैती
हो, भए पनि नदैविने । भोलि नदन्वने
बोलिको तापाजीतर हो नहाकिए ।
भोलिलाई न उद्देखने भएको कारण
मानिसहस्र लखखुँ न उद्देखन सिक्किम ।
लाली गर्भन् र सच्याउन सिक्किम ।
भोलिको तापाजीयो आजसम्म अब केही बान्सकोपो
कुरार एकश्चन विचारर होइ त । तपाईं
भए पनि हामी भए पनि एउटे दिउङ्को
जनेमा मान्छे भएर भए मान्दिको
कुरा गर्नु ? युधिष्ठिरले नाहिने याहा
पाका भए किन पाता याथे होला र
दोपीलाई । नाच हिन्दौ जानोको भए
पनि चाले किन हिन्दौ हाइयन
लम्बुन्ड्याले । हालै युद्ध कसैले लहै
जेकोसो घर्थाले र आकारो विजानाले पाए
मोकाल आउने इद्वैषीको के करा ?
कुरेर नसकिने चट्टाङ्को फिल्कोको
पारे के करा ? तिवै म सम्बै र
यापानाहुँ रसिम्हरकोहो छ ।
आप्लु भोलि देखेको दावा गर्नुहुँ
उहाँ भन्नुहुँ जिहो र आजलाई
तराजुमा जाओपछि भोलिको तीला
निराशाले नाहिन सकिन्तिन्द्यु छ । तपाईं
दिन बुनुहुँ
हेन्सु न ए बराबर
‘बी’ र ‘बी’ बराबर पनि दिन वै हुँ
बराबर वराबर हुने तै

क्षय या विचारमें। अपनी क्षय के साथ-साथ भौतिक धैर्य भी लाना चाहिए। इसके बाद पूर्वजुलूप यामार्ग द्वैतानाशासनीय तथा नवयन लोगों में साँझों को भाग्य र उत्तम हिलाको चरित्र जानना बन्धु दैव विवरण। अलिंकित यथार्थ, अलिंकित विवरणामात्रा आँख बढ़ नहीं हो भये वहाँ। सिद्ध हृद्य भौति करें किंतु व्याधा नहीं बढ़ना चाहिए। अपनी व्याधा कुनूर तथा संसार कुनूर तथा भाष्टु हेलान जसले नहीं बढ़ते। इन्हें भौतिक अन्तर्मान नहीं गढ़ते ? यो सांख्य र समाप्त भौतिकों नीठों आशामा आफालाई र आ-भौतिक विद्यायामाकारी करन।

ज्ञान भएके करा हो,
ज्ञानिमध्ये हरौ भीलिको प्रसिद्धिका लागि
वैयैवर्षमासम अनुभवित हुँदै।
ज्ञानिमहसंग आ-आपाना लब्ध व्यापाराम
दित दिन खुसी छोपेर मेसिन बिनिरेका
द्वारा । बाबुआमहरू सन्ततिको फकेको
मुद्दाहरै हरैका लाभी आफूले लिनाम
बिनिरेका द्वारा हुँदै। सुकेण शिर्दा बाबुआमहरू
विभिन्नकालम शुक्रदारिनाम वारहाया
वर्षनेको छ वर्तमान । यी क्वाहरी काँ
पाउ हुँदै उद्देश्यका
यी भए भाइ देखिने
असलाम हुँदै याहा भए वा भूम्याम
विज्ञानिमध्ये हुँदै याहा भए वा ज्ञानिमध्ये
दीनालाल विज्ञान नहाए हुँदै । कलाले
खेत नसिचै हुँदै । औषधी न खाए
हुँदै । अस्पताल नारायाहुँदै । झुलू,
आमाका स्तराल नवामा हुँदै । झुलू,
काङ गए र रिमाल नविराम हुँदै ।
परिव्रथम गरेर हातका रेखाहरू न मंटेटे
हुँदै । परिमाल नवगाएर हुँदै ।
वीरालाई प्रवापन नगरै हुँदै । समयलाई
दाता बाबुउनुभवाएर काम कर असी
हुँदै । अस्का के कुरा ? म मै है
देखिराईको, चिनाईको । ही पांि पनि
सही आफूलो नियवरणमान हान परि
सर्वांगी जसो फलन्ते

राजस्थानी नाया का निर्मल भूमि हुए एक देव मन्त्रपूर्वक, तो शाप जाहिने के बाहर आया और शालक वारपाकों के छ। ठार भासम्म शाश्वत को ध्वनितालिहू जन्माएर ऊनहार हैं गंगे गंगे। सम्भवना जानसंबन्ध ठारउसमां वाटो बनाएर हिंडाउने गंगे। खोलिकों विश्वास अवधारणाको बाटोमा ठिरेंदूर यकाइ हैं पौ मायार्हो अन्यत्र। विवाहान्तरसे वारा वारा ताने द्वारे कानगम प्रजस्तो लादै न आजसम्म। मायार्होलारु ख्यालिन नएर पाँच विनुरुद्ध कहिलाको हमादेवले हलाहल विवरणित। यस्ते ताकाणी ओरालीन नै ते गाराड़ा खांचित्। घाट लाप्त विनुरुद्ध भालूउद्धुन्। यस विनुरुद्ध भालू भए राहउद्धुले कहिली उट्टो खोल्ने विषेन। स्नेह र हालै विषेन। यसे भी पति जारो भने रहने भयी भलिकै तो। भोलिनां भोलिकै भने मार हो। नदेवले भोलिनां जे रारे पाँच देवानां सकिदैन। नदेवले भोलिनां अत्रिचावाट नै खोलीजो। भोलिनां भोलिकै रुपामान देवले आजसम्म कीर्ति द्वै द्वैन, तोइन। र ? -साहित्यपोट उट्टर

